

Advies

25 februari 2022

Advies over het CJSM beleid tijdens en na Corona

Op 9 mei 2020 bracht de SARC op eigen initiatief een advies uit naar aanleiding van het uitbreken van de coronacrisis¹. We zijn nu bijna twee jaar verder: er zijn diverse noodmaatregelen genomen om de CJSM sectoren te helpen. Het waren vaak moeilijke afwegingen. We hebben lessen getrokken uit de wisselende maatregelen. De crisis leidde intussen tot hevige debatten en polemieken in onze sectoren en de samenleving. Dit geeft op zijn beurt voeding tot herbronning en reflectie over de effecten en de manier waarop we met een pandemie nu en in de toekomst kunnen omgaan.

We zijn getuige van onverwachte en vaak disruptieve effecten van de crisis, zowel op het sectoraal, organisatorisch als het individueel niveau, effecten die we sinds geruime tijd niet meer op zo een schaal gezien hebben: uitstroom van talent, stopzetting van initiatieven, professionele onzekerheid, vermoeidheid en angst voor de toekomst. Maar we putten ook hoop uit de veerkracht van veel professionals en vrijwilligers in CJSM. We zien ook veel creativiteit in het zoeken naar oplossingen.²

Steeds luider klinkt intussen de roep om in te zetten op de ontwikkeling van een lange termijnvisie waarin we ook ruimte maken voor de manier waarop we als maatschappij best omgaan met pandemieën of andere calamiteiten in de toekomst en meer in het bijzonder wat de aanpak dan kan zijn voor het domein CJSM. Ook leden van de parlementaire commissie CJSM manen aan tot verdere stappen.³

Het domein CJSM wordt gekenmerkt door complexiteit en diversiteit. De coronacrisis heeft nu een zelden geziene impact op de creatieve waardeketen van creatie, productie, distributie en toegang en op het gehele ecosysteem. Niet iedereen wordt echter even hard getroffen en de schade dient nog opgemeten te worden. Tegelijk is het belang van subsidies eens te meer aangetoond.

Sociale media hebben hun plaats als informatie- en debatforum definitief verworven. Digitalisering heeft ook soelaas gebracht om publieksparticipatie te blijven garanderen

---

¹ [Advies Corona CJSM \(vlaanderen.be\)](https://www.vlaanderen.be/advies-corona-cjasm)

² zie o.m. de observaties in de culturele sector: [Cultuur na corona | Cultuurloket](#)

³ [Voorstel van resolutie 1128 \(2021-2022\) 7 februari 2022](#)

maar de digitale kloof blijft een feit.⁴ Voor de Vlaamse bedrijven en organisaties blijft het zoeken naar goede en duurzame modellen voor de toekomst.

De SARC wil de beleidsmakers op Vlaams en federaal niveau aansporen om het belang van het domein van CJSM te erkennen en om voor deze sectoren een consistente visie en aangepaste scenario's voor de toekomst te ontwikkelen. Ook vanuit deze sectoren is er immers een urgente vraag naar een duurzaam perspectief en de nodige zuurstof, zowel op structurele basis voor de instandhouding en continuering van een rijk aanbod (de canon, de traditie, het geheugen) als voor het experiment (de beeldenstormers, vernieuwers).

We formuleren hierbij graag een aantal aanbevelingen, in willekeurige volgorde:

1. Erken meer dan ooit de waarden van de CJSM-sectoren voor de gehele samenleving. Het gaat hier niet alleen om de economische waarden maar ook om hun **bijdrage aan het welzijn** van mensen (de sociale, emotionele, ontspannende, vormende waarde...) en bijgevolg de onmisbare rol van onze sectoren voor de leefbaarheid van onze samenleving, zeker in tijden van pandemie.
2. Over de **impact en maatschappelijke waarde** van CJSM werd onlangs een onderzoek voor sport gevoerd. Er is nood aan een coherente en consistente set van (kwantificeerbare) indicatoren met het oog op een meer evidence-based beleid. Naast de economische waarde is ook de *social return on investment* (SROI) onmiskenbaar, weliswaar aangevuld met kwalitatief onderzoek. Dergelijk onderzoek - gebaseerd op een internationaal gevalideerde methodologie - zou ook best uitgerold worden voor cultuur en media, waarbij dezelfde methodologie gehanteerd wordt.
3. Formuleer algemene principes die als basis kunnen dienen voor een maatgerichte toepassing voor onze sectoren in tijden van opflakkerende pandemieën. **Consistente maatregelen** die ook proportioneel en billijk zijn. Zo was de 200-maatregel niet veralgemeenbaar voor alle cultuurhuizen. Dat is ook recent erkend en opgenomen in het beleid. De ervaringen op het terrein worden best meegenomen naar de toekomst. Garandeer ook een maximale en blijvende stem en betrokkenheid van onze sectoren in officiële overlegorganen, comités e.d.
4. Hou rekening met de impact van beschermende maatregelen op het welbevinden van mensen, in het bijzonder van de **meest kwetsbaren** : kinderen en jongeren, ouderen, mensen in armoede. Zorg voor een 'boost-prik' voor de hardst getroffen (freelancers, kleine creatieve bedrijfjes, starters,...), zodat zij opnieuw hun plaats kunnen vinden in het ecosysteem en het beste van zichzelf kunnen geven.
5. Hou de huizen voor sport, cultuur, jeugd en media **maximaal toegankelijk, open en beschikbaar** omwille van de bijdrage die ze leveren tot het mentaal welzijn. Cultuur, jeugd, sport en media kunnen ook meehelpen in het herstel en opvang van bepaalde kwetsbare groepen. Het zijn plekken van publiek belang, waar

---

⁴ zie: [Hoofdrapport Naar een Mediawijs Vlaanderen FINAL April2021.pdf](#)

ontmoeting en beleving centraal staan. Investeren in duurzame en bestendige infrastructuur waar mensen zich veilig voelen is een sine qua non. We weten dat luchtkwaliteit een blijvend aandachtspunt gaat zijn in de indoorinfrastructuren (over alle sectoren heen), maar we weten daarnaast ook dat we nog een lange weg te gaan hebben om voor een transitie te zorgen zodat alle infrastructuren voldoen aan de kwaliteitsstandaard luchtzuiverheid die binnenkort een wettelijke basis zal krijgen. Ook de toenemende kosten voor energie zetten een ongeziene druk op de beschikbare middelen. De investeringsbehoeften voor de klimaattransitie en de luchtkwaliteit zijn aanzienlijk.

6. Beperk de inzet van middelen niet tot noodmaatregelen, maar zorg voor voldoende en **volgehouden inspanningen** voor relance, herstel en transitie en differentieer zodat ze bij de meest getroffen en terecht komen. Blijf inzetten op extra stimuli en communicatiestrategieën die de aantrekkelijkheid van de CJSM sectoren voor gebruiker, kijker, speler, maker, professional en vrijwilliger versterken.
7. Maak werk van een **performant beleid** met waar nodig nieuwe en aangepaste instrumenten en middelen om de gezondheid van ons rijk ecosysteem te herstellen, te vrijwaren en nog sterker te maken. Hou ook rekening met de lange termijn en meer onzichtbare effecten van de maatregelen.
8. Het **versterken van digitalisering** verdient verder aanbeveling. Dit werd al langer ingezet, maar kwam nu als alternatief nog scherper aan bod voor cultuurparticipatie en via allerlei platformen (met onder meer het experiment van Podium19, allerhande lokale en bovenlokale digitale platformen die zijn ontwikkeld om mensen te (blijven) stimuleren om te sporten, streamingsplatforms...). Wat kunnen we hieruit meenemen? Ontwikkel een overkoepelende en coherente strategie om onze sectoren te helpen in de digitale transformatie.

De vraag naar wat we kunnen leren uit de crisis is nog niet volledig beantwoord. Welke positieve lessen kunnen we hieruit trekken? Om daar voldragen en nuttige lessen uit te trekken is het zinvol permanent de deskundigheid uit onze sectoren te betrekken en een open dialoog te voeren.

De ervaring van de crisis toont ook aan dat mensen steeds opnieuw de behoefte voelen om elkaar te ontmoeten en samen te zijn, zin te geven en beleven, ook al is het met restricties. Het onderscheid tussen de publieke en de private sfeer vervaagt steeds meer. Het recht op ontspanning en vrije tijd zal ook in de toekomst moeten gevrijwaard blijven, willen we de basiswaarde(n) van cultuur, jeugd, sport en media behouden en blijven inzetten.

De SARC werkt momenteel aan een toekomsttraject om samen met de diverse sectoren een geïntegreerde visie te ontwikkelen en concrete aanbevelingen te formuleren voor de langere termijn. Op die manier bieden we onze expertise aan om samen met de beleidsmakers werk te maken van een toekomstvisie.

Namens de Algemene Raad en de Sectorraden

Annick Schramme, algemeen voorzitter

Bart Dierick, algemeen secretaris